

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2002-2003

4 APRIL 2003

Netwerk van de parlementaire commissies bevoegd voor gelijke kansen van vrouwen en mannen in de lidstaten van de Europese Unie en in het Europees Parlement (CCEC):

- Vijfde conferentie te Stockholm, 26 en 27 oktober 2001
- Zesde conferentie te Kopenhagen, 22 en 23 november 2002
- Buitengewone vergadering te Athene, 31 maart 2003

VERSLAG

NAMENS ADVIESCOMITÉ VOOR
GELIJKE KANSSEN VOOR
VROUWEN EN MANNEN
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW **WILLAME-BOONEN**

INLEIDING

Elke jaar stuurt het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen een delegatie naar de jaarlijkse conferentie van het netwerk van de parlementaire commissies bevoegd voor gelijke kansen van

Aan de werkzaamheden van het adviescomité hebben deelgenomen :

1. Leden : de dames Van Riet, voorzitter; de Bethune, Kestelyn-Sierens, de heer Malmendier, mevrouw Pehlivan, de heer Remans, mevrouw Thijs en mevrouw Willame-Boonen, rapporteur.

3. Andere senator: mevrouw De Roeck.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2002-2003

4 AVRIL 2003

Réseau des commissions parlementaires chargées de la politique de l'égalité des chances des femmes et des hommes dans les États membres de l'Union européenne et au Parlement européen (CCEC):

- Cinquième conférence à Stockholm, 26 et 27 octobre 2001
- Sixième conférence à Copenhague, 22 et 23 novembre 2002
- Réunion extraordinaire à Athènes, 31 mars 2003

RAPPORT

FAIT AU NOM
DU COMITÉ D'AVIS
POUR L'ÉGALITÉ DES CHANCES
ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES
PAR MME **WILLAME-BOONEN**

INTRODUCTION

Chaque année, le Comité d'avis pour l'égalité des chances entre les femmes et les hommes envoie une délégation à la conférence annuelle du réseau des commissions parlementaires chargées de la politique

Ont participé aux travaux du comité d'avis :

1. Membres : Mmes Van Riet, présidente; de Bethune, Kestelyn-Sierens, M. Malmendier, Mme Pehlivan, M. Remans, Mme Thijs et Mme Willame-Boonen, rapporteuse.

3. Autre sénateur: Mme De Roeck.

vrouwen en mannen in de lidstaten van de Europese Unie en in het Europees Parlement (CCEC). Dat netwerk werd in 1997 opgericht op initiatief van de Belgische Senaat.

Overeenkomstig het reglement van de conferentie, zoals gewijzigd te Madrid in 1999, hangt het jaarlijks voorzitterschap van de CCEC samen met dat van de Europese Unie tijdens het tweede semester van het jaar. In 2001 werd evenwel afgeweken van die regel en heeft Zweden het voorzitterschap waargenomen in plaats van België, omdat ons land de eerste conferentie had georganiseerd in 1997.

1. Vijfde conferentie van de CCEC te Stockholm op 26 en 27 oktober 2001

De vijfde jaarlijkse conferentie van het netwerk werd gehouden in het Parlement te Stockholm op 26 en 27 oktober 2001. De werkvergadering heeft drie thema's geagendeerd:

- het beginsel van de mainstreaming;
- vormen van discriminatie inzake beloning;
- de demografische toestand in Europa en de verhouding tussen de daling van het geboortecijfer en het beleid inzake gendergelijkheid.

Aan het slot van die conferentie werd een verklaring betreffende de loondiscriminatie tussen mannen en vrouwen aangenomen (zie bijlage 1).

2. Zesde conferentie van de CCEC te Kopenhagen op 22 en 23 november 2002. — Verklaring van Kopenhagen « *Building a democratic Europe for Women and Men* »

Op 22 en 23 november 2002 heeft een afvaardiging van het Adviescomité voor gelijke kansen deelgenomen aan de zesde conferentie van het netwerk van de CCEC. Overeenkomstig het reglement van die organisatie heeft de conferentie plaatsgehad in Denemarken.

Zoals in Zweden werden ook in Kopenhagen verschillende thema's aangesneden, te weten:

- marginaliteit van vrouwen uit etnische minderheden;
- geweld binnen het gezin tegen vrouwen;
- mensenhandel;
- gelijke kansen in de ontwerp-grondwet van de Europese Unie.

Vooraf het laatste punt heeft veel aandacht genoten. Gebleken is dat de ontwerp-grondwet, die op 28 oktober 2002 gepubliceerd is, niet verwees naar de gelijkheid van mannen en vrouwen als een van de waarden van de Europese Unie. Het wegwerken van

de l'égali te des chances des femmes et des hommes dans les  tats membres de l'Union européenne et au Parlement europ een (CCEC). Ce réseau a été crée en 1997, à l'initiative du Sénat belge.

Conformément au règlement de la conférence tel qu'il a été modifié à Madrid en 1999, la présidence annuelle de la CCEC est liée à la présidence de l'Union européenne au cours du second semestre de l'année. Toutefois, en 2001, par dérogation, la Suède a repris la présidence à la place de la Belgique parce que celle-ci avait organisé la première conférence en 1997.

1. La cinquième conférence CCEC, Stockholm, 26 et 27 octobre 2001

La cinquième conférence annuelle du réseau a été organisée au Parlement de Stockholm les 26 et 27 octobre 2001. La session de travail était consacrée à trois thèmes :

- le principe de mainstreaming;
- les discriminations en matière de salaires;
- la situation démographique en Europe et le rapport entre la baisse du taux de natalité et les politiques d'égalité des sexes.

  l'issue de la conférence a été adoptée une Déclaration relative aux discriminations salariales entre les hommes et les femmes (annexe 1).

2. La sixième conférence CCEC, Copenhague, 22 et 23 novembre 2002. — La Déclaration de Copenhague « *Building a democratic Europe for Women and Men* »

Les 22 et 23 novembre 2002, une délégation du Comité d'avis pour l'égalité des chances a participé à la sixième conférence du réseau CCEC. Conformément au règlement de la CCEC, cette conférence avait lieu au Danemark.

Comme en Suède, plusieurs thèmes ont été abordés, à savoir :

- la marginalisation des femmes issues de minorités ethniques;
- la violence domestique à l'égard des femmes;
- le trafic des être humains;
- l'égalité des chances dans le projet de traité constitutionnel de l'Union européenne.

Le dernier thème a particulièrement retenu l'attention. Il est apparu que le projet de Traité constitutionnel publié le 28 octobre 2002 ne mentionnait pas l'égalité des femmes et des hommes parmi les valeurs de l'Union européenne. L' limination des

de ongelijkheid en het bevorderen van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen kwam al evenmin voor bij de doelstellingen van de Unie.

In het algemeen hebben verscheidene aanwezige leden van het Europees Parlement het gebrek aan aandacht voor de problematiek van de gendergelijkheid bij de werkzaamheden van de Conventie aan de kaak gesteld.

Dat bevestigt de vrees dat het beleid inzake gendergelijkheid terrein verliest.

De deelnemers aan de Conferentie van Kopenhagen hebben bijgevolg een verklaring aangenomen om het *acquis communautaire* inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevestigen en te versterken (zie bijlage 2).

3. Buitengewone vergadering van de CCEC te Athene op 31 maart 2003. — Verklaring van Athene.

Aangezien de Conventie theoretisch het eerste deel van haar werkzaamheden in juni 2003 moet beëindigen, hebben de vertegenwoordigers van Griekenland, dat voorzitter is van de Europese Unie sinds januari 2003, aan het slot van de Conferentie van Kopenhagen voorgesteld een buitengewone vergadering te organiseren in de lente.

Die vergadering heeft plaatsgehad te Athene op 31 maart 2003 met als thema « Vrouwen en het Europees Verdrag ».

Bij wijze van inleiding heeft mevrouw Anne Karamanou, voorzitter van de Commissie rechten van de vrouw en gelijke kansen van het Europees Parlement, de aandacht gevestigd op een aantal essentiële doelstellingen zoals:

— het opnemen van de gelijkheid van vrouwen en mannen bij de grondwaarden van de Europese Unie;

— het behoud en het versterken van het *acquis communautaire* inzake gendergelijkheid;

— het opnemen van het bevorderen van de gelijkheid van kansen tussen mannen en vrouwen in het beleid van de Europese Unie.

— het opnemen van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie in ofwel de ontwerpgrondwet ofwel een protocol;

— het opnemen van het bestrijden van geweld en vrouwenhandel in het beleid van de Europese Unie.

Vervolgens heeft de vergadering zich gebogen over een ontwerp-verklaring, die voordien overgezonden was aan de commissies van alle lidstaten van het CEC.

De delegatie van de Belgische Senaat, onder het voorzitterschap van mevrouw Iris van Riet, heeft een

inégalités et la promotion de l'égalité entre les femmes et les hommes ne figurait pas davantage parmi les objectifs de l'Union européenne.

De manière générale, le manque d'attention porté à la problématique de l'égalité des sexes dans les travaux de la Convention a été dénoncé par plusieurs membres du Parlement européen présentes à la conférence.

Une telle lacune laissait craindre un recul dans la politique d'égalité des sexes.

Les participants à la conférence de Copenhague ont dès lors adopté une déclaration visant notamment à maintenir et renforcer l'acquis communautaire en matière d'égalité des femmes et des hommes (annexe 2).

3. Réunion extraordinaire de la CCEC, Athènes, 31 mars 2003. — La Déclaration d'Athènes

La Convention devant en principe terminer la première partie de ses travaux au mois de juin 2003, les représentants de la Grèce, amenée à assurer la présidence de l'Union européenne à partir de janvier 2003, ont proposé, à l'issue de la conférence de Copenhague, l'organisation d'une réunion extraordinaire au printemps.

Cette réunion extraordinaire de la CCEC a été organisée à Athènes le 31 mars 2003 sur le thème « Les femmes et la Convention européenne ».

En introduction, Mme Anne Karamanou, présidente de la commission des droits de la femme et de l'égalité des chances du Parlement européen, a rappelé quelques objectifs essentiels tels que:

— l'inscription de l'égalité des femmes et des hommes dans les valeurs de l'Union européenne;

— le maintien et le renforcement de l'acquis communautaire en matière d'égalité des sexes;

— la mention de la promotion de l'égalité des chances entre les femmes et les hommes dans les politiques de l'Union européenne;

— l'insertion de la Charte des droits fondamentaux, soit dans le projet de Traité constitutionnel, soit sous forme de Protocole;

— la mention de la lutte contre la violence et la traite des femmes dans les politiques de l'Union européenne.

Un projet de déclaration, qui avait au préalable été envoyé aux commissions de tous les pays membres de la CCEC, a ensuite été discuté.

La délégation du Sénat de Belgique, présidée par Mme Iris Van Riet, a présenté un amendement visant

amendement ingediend strekkende om het Handvest van de grondrechten te doen opnemen in de ontwerpgrondwet en niet in een afzonderlijk protocol. Het amendement werd aangenomen.

Aan het slot van de vergadering werd de Verklaring van Athene goedgekeurd (bijlage 3).

STEMMING

Dit verslag wordt eenparig goedgekeurd door de 9 aanwezige leden.

De rapporteur,
Magdeleine WILLAME-BOONEN.

De voorzitter,
Iris VAN RIET.

à demander l'incorporation de la Charte des droits fondamentaux dans le Traité constitutionnel et non sous forme de protocole distinct. Cet amendement a été adopté.

À l'issue de la journée a été adoptée la Déclaration d'Athènes (annexe 3).

VOTE

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 9 membres présents.

La rapporteuse,
Magdeleine WILLAME-BOONEN.

La présidente,
Iris VAN RIET.

ANNEXE I

Annual Conference of the Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the Parliaments of the EU Member States and the European Parliament**Stockholm 26-27 October 2001****Declaration of Stockholm****«Gender Wage Discrimination»**

We, delegates* at the meeting of the Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the Parliaments of the EU Member States and the European Parliament and delegates* from the candidate countries, note with concern that the wage gap between women and men in the EU is high and persistent, 28 per cent on average, in spite of the fact that the principle of equal pay for work of equal value is laid down at both EU and national level. After taking into account structural differences such as age, training, occupation and career pattern, women's pay is still 15 per cent lower, on average, than men's pay.

The undervaluing of characteristics associated with women in the wage formation process leads to direct discrimination and value discrimination as women are less well paid than men for work of equal value. Lack of statistical data and lack of understanding of causes are important obstacles to creating remedies as well as to developing an effective policy.

We acknowledge the efforts made by the European Commission during the past decade to achieve equal pay for women and men, and we welcome the European campaign on Equal Pay.

We support the resolution adopted by the European Parliament on 20 September 2001 on equal pay for work of equal value. We welcome the initiative of the Belgian Presidency to propose to Member States that a set of gender pay indicators is developed that could be included in the Luxembourg process as an important and necessary step in the direction of achieving equal pay for work of equal value.

Despite all the initiatives adopted, the wage gap remains and is not shrinking significantly. Therefore, efforts need to be stepped up both at European and national level.

The delegates to this conference would welcome

1. Precise European quantitative objectives and target dates for reducing the pay differentials between women and men are laid down, aimed at closing the gender pay gap
2. A revision of the 1975 Equal Pay Directive, paying sufficient attention to the issue of job classification and inserting a number of rules and criteria in an annex in order to guarantee an objective analytical gender neutral evaluation system
3. Data and research to be supplemented, particularly with regard to the causes of, and remedies for, the persistent wage gap between women and men in the EU, as well as to all the factors influencing wages and the role played in this connection by wage formation mechanisms; therefore strongly supports the use of indicators in the analysis process
4. The Commission preparing a proposal for a directive implementing the principle of combating discrimination based on sex, in accordance with Article 13 of the Treaty
5. Member states to include «equal pay» plans and progress reports in their future National Action Plans for Employment and also to develop and exchange good practices with a view to closing the wage gap
6. Annual reports provided by employers about equal treatment of women and men in the enterprise, which include statistics and gender-segregated information on pay and possible measures to improve the situation in co-operation with staff representatives
7. The social partners to take an active role in promoting gender equality in the labour market:
 - (a) by promoting the capacity of women employees to organise and protect their rights;
 - (b) by making efforts to tackle the gender pay gap, inter alia by ensuring that there is greater transparency as regards wage base determination; and
 - (c) by making special efforts to obtain a balanced participation of women and men in the decision-making bodies of employers and labour.

* A majority of the participants present declared that they supported the text. However, a number of participants were not present when the text was adopted.

ANNEXE II

Annual Conference of the Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the Parliaments of the EU Member States and the European Parliament

Copenhagen 22-23 November 2002

Declaration of Copenhagen «Building a democratic Europe for Women and Men»

We, delegates in the meeting of the Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the Parliaments of the EU Member States and the European Parliament, delegates from the Candidate Countries and the Parliamentary Assembly of the Council of Europe

welcome the ongoing work undertaken by the Convention in shaping a future democratic Europe, which is of utmost importance for women and men, citizens of Europe;

take note of the preliminary draft Constitutional Treaty published on 28 October;

welcome the proposal to incorporate in the draft Constitutional Treaty the European Charter of Fundamental Rights, also because gender equality is above all a matter of fundamental rights;

note, however, with deep concern, that until now there is a lack of attention given to gender equality issues in the preliminary draft Constitutional Treaty, which :

- does not include gender equality among the values of the Union,
- does not include among its objectives the elimination of inequalities and the promotion of equality between women and men;

urge, therefore, that the «*acquis communautaire*» in the field of gender equality which has been achieved so far in the Union should be maintained and further strengthened;

present the following minimum requirements on a future European Constitutional Treaty :

Part one : Constitutional Structure

- The Charter of Fundamental Rights should be incorporated in the Constitutional Treaty;
- Gender equality should be included among the basic values of the Union;
- Elimination of inequalities and promotion of equality between women and men should be one of the objectives and tasks of the Union;

Part two : Union policies and their implementation

— The issue of gender equality and the particular situation of each sex should be incorporated in all policy areas, at all levels, at all stages and by all participants in political activity (so called «gender mainstreaming»);

— The Union's and the Member States competence in criminal justice should also take account of all forms of violence against women including trafficking;

— Subject to the principle of democratic representation, a balanced representation of women and men should be a fundamental principle in the decision making bodies in the European Union, and it should be supported by positive actions aiming at improving the situation of women as the underrepresented sex;

— A specific title «Gender Equality» should be created in the Treaty, in order to ensure a strong and clear basis for all matters related to equality between women and men;

— Matters concerning gender equality should also fall within the mandate given to the new working group of the Convention on social policies;

— The Treaty should be drafted in a gender neutral language;

instruct its President to forward this declaration to all Members of the Convention.

ANNEXE III

Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men in the Parliaments of the EU Member States and the European Parliament**Extraordinary Conference, Athens 31 March 2003****Declaration on Women and the European Convention**

We, elected representatives of National Parliaments of the Member States and Candidate Countries and of the European Parliament attending the 7th Conference of the Network of Parliamentary Committees for Equal Opportunities for Women and Men, in Athens,

state that:

- equality of women and men is a fundamental human right;
- gender equality is the cornerstone of any democratic society which aspires to peace, social justice and human rights;
- *de facto* discrimination against women is still widespread despite national, European and international commitments to gender equality;
- democracy requires a balanced participation of women and men in the representation and administration of the «res publica»;
- the under representation of women in decision-making prevents full account being taken of the interests and needs of the population as a whole;

recall our declaration of Copenhagen entitled «Building a Democratic Europe for Women and Men» adopted at the Conference of the Network on 23 November 2002 (attached);

reaffirm the importance of making gender equality in all fields a visible component of a European Constitution;

taking into account proposals made by the Praesidium since;

request the Convention over and above our preceding demands, to fully integrate the following concerns in the first part of the future European Constitution:

- equality, which incorporates equality of women and men, should be included in the Constitution as a value;
- the elimination of inequalities and the promotion of the equality of women and men should be a transversal objective in all policy fields and actions of the European Union;
- protection against violence should also be an objective of the EU;
- the Charter of Fundamental Rights, as proclaimed in Nice should be incorporated in the future Constitution;
- an article of direct effect should be included, which prohibits gender discrimination and guarantees equal rights for women and men; it should also provide for positive actions to eliminate gender inequalities in all fields, including for ensuring the balanced participation of women and men in decision-making;
- an article should be included providing for the protection of pregnancy, maternity and paternity, as well as the reconciling of family, professional, political and social life by women and men in all fields; any unfavorable treatment, directly or indirectly related to these situations, should be prohibited;
- equality of women and men and the fight against all forms of gender discrimination should be a shared competence of the European Union and the Member States;
- balanced representation of women and men is part of the principle of participatory democracy, and positive measures that lead to true equality in representation in political institutions must be established;
- gender mainstreaming in all policies and actions of the EU should be reaffirmed as a transversal mechanism to reach *de facto* equality;
- in the area of freedom, security and justice, the Union should be able to adopt measures to prevent and combat all forms of violence including trafficking;

We reiterate our request that provisions in the Future European Constitution guarantee that the «*acquis communautaire*» in the field of gender equality is fully maintained and further strengthened;

We repeat our demand that the future European Constitution must use a gender-neutral language.